

Skibitskiy A.N.
National Aviation University

DETERMINATION OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL BACKGROUND QUALITY STAFF CHARACTERISTICS FOR DEVELOPMENT OF HR POLICY

Summary

The article describes the main components and directions of improvement of human resource management by investing in education and professional development of staff processing enterprises and policy of human potential management. The basis for the efficient operation of enterprises, especially in a crisis situation, is an effective personnel policy, which contributes significantly to the prevention of social conflicts. The main element of company personnel policies and derivative strategy is a system of incentives and promotion (career development, improvement) of personnel on the basis of quality characteristics of its educational and professional development. The most important factor for success is continuous theoretical and practical training and retraining of managers. The system of training, retraining and career counseling personnel should be an important block of human potential management strategies of a particular company and the entire infrastructure of the labor market, realizing the function of forming competitiveness of workers in transition to a market economy, promoting good balance of supply and demand of labor force and ultimately contributing effective implementation of active employment policy.

Keywords: educational and professional background of qualitative characteristics of personnel, labor, investment education, human capital, intellectual capital, social capital, turnover, staff mobility, motivation of labor.

УДК 658.1

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Смачило В.В., Головка-Марченко І.С.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Досліджено поняття «фактор», «фактор конкурентоспроможності» та «фактор конкурентоспроможності підприємства» та розкрито авторське бачення останнього. Проведено дослідження класифікації факторів конкурентоспроможності та з'ясувалося, що їх потрібно розглядати в залежності від об'єкта дослідження. Було проаналізовано та удосконалено класифікаційні ознаки факторів конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: фактори, фактори конкурентоспроможності, фактори конкурентоспроможності підприємства, класифікація, ознаки.

Постановка проблеми. Вивчення факторів конкурентоспроможності підприємства є актуальним через висококонкурентне ринкове середовище. В ситуації жорсткої конкуренції керівництву підприємства потрібно чітко розуміти свої переваги, можливості конкурентів та робити все можливе задля ефективної діяльності та розвитку. Оскільки конкурентоспроможність підприємства залежить від його внутрішньої діяльності та зовнішнього середовища, необхідно визначити, аналізувати та враховувати фактори, які мають на нього значний вплив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню факторів конкурентоспроможності підприємства присвятили свої праці американські вчені М. Портер [36], А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд [26], японський – Т. Коно [17], російські дослідники І.У. Зулькарнаєв, Л.Р. Ільєсова [27], О.І. Мазілка та Г.Г. Панічкіна [30]; серед вітчизняних дослідників проблеми можна відзначити С.М. Клименко, О.С. Дуброву, Д.О. Барабась, Т.В. Омеляненко, А.В. Вакуленко [20], І.З. Должанського, Т.О. Загорну [15], Л.С. Шевченко, В.І. Торкатюка, М.О. Кизима, А.Л. Шутенко [25].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Здебільшого науковці класифікують фактори конкурентоспроможності та фактори конкурентоспроможності підприємства не розділяючи ці поняття, ототожнюючи ці категорії. На нашу

думку, потрібно чітко розуміти, що криється / тлумачиться під кожним з цих понять. Тому наше дослідження спрямоване на визначення класифікації факторів конкурентоспроможності та факторів конкурентоспроможності підприємства.

Мета статті. Головною метою даної роботи є виявлення різниці між поняттями «фактори конкурентоспроможності» і «фактори конкурентоспроможності підприємства» та визначення класифікаційних ознак останньої.

Виклад основного матеріалу. Потрібно чітко розуміти, що собою представляє саме поняття «фактор», а також визначити «фактор» в контексті конкурентоспроможності підприємства.

Аналіз джерел літератури показав, що в залежності від наукових поглядів автори по-різному трактують поняття «фактор» та «фактор конкурентоспроможності підприємства».

Розглянемо етимологію цього поняття. Слово «фактор» походить від лат. Factor – що робить, виробляє і означає причину, рушійну силу якого-небудь процесу, що визначає його характер або окремі його межі [1]. У подальшому його визначення зустрічається у словниках, так в «Словнику російської мови» С. Ожегова дається таке визначення «фактору»: «Фактор – момент, істотна обставина в якому-небудь процесі, явищі» [2, с. 692], а в тлумачному словнику української мови А.О. Івченка поняття «фактор» розкривається як рушійна сила,

причина будь-якого процесу або явища, яка визначає його характер або одну з його характерних рис [3, с. 500]. У «Великому економічному словнику» А. Азріліяна приведені наступні визначення поняття фактору: «Фактор – істотна обставина в якому-небудь явищі, процесі, вихідна складова чого-небудь» [4, с. 1168].

Якщо звернутися до точки зору В.І. Осіпова, який багато уваги приділив теоретичному та практичному аналізу факторів в економіці, то під фактором розуміються діючі сили, обставини, умови, вплив яких може призвести до змін рівня економічного показника [5, с. 256]. На думку Б. Райзберга та Р. Фатхутдінова фактори – це параметри, що визначають характер і результативність протікання економічних процесів, що зумовлюють кількість і якість економічного продукту, який виготовляється [6]. На нашу думку, дане визначення є досить влучним, оскільки враховуючи специфіку економіки як науки, розкриває на які саме сторони діяльності підприємства впливають фактори. Тому в подальших дослідженнях ми будемо спиратися саме на нього та розуміти під фактором – причину, обставину, параметр, що визначає характер та результативність протікання економічних процесів.

Визначивши сутність поняття «фактор» перейдемо до взаємопов'язаної категорії «фактор конкурентоспроможності».

Так, Миронов М.Г. [7] під факторами конкурентоспроможності розумів ті явища і процеси виробничо-господарської діяльності підприємства і соціально-економічного життя суспільства, які викликають зміну абсолютної і відносної величини витрат на виробництво, а в результаті – зміна рівня конкурентоспроможності підприємства. Як рушійну силу, яка формує і визначає характер конкурентоспроможності, розглядають конкурентотворюючі фактори дослідники С. Бондаренко та В. Бокій [8]. Фактор конкурентоспроможності – причина, наявність якої необхідна і достатня для зміни одного чи декількох критеріїв конкурентоспроможності [9, с. 46].

В дослідженнях економічної літератури зустрічаються чимало думок досвідчених та молодих вчених стосовно класифікації факторів конкурентоспроможності та конкурентоспроможності підприємства. Необхідно детального дослідити їх для обґрунтованого розмежування. Спочатку розглянемо класифікації факторів конкурентоспроможності (табл. 1).

Вищезазначені класифікації факторів конкурентоспроможності виявляють багатогранними. В даному випадку класифікаційні ознаки автори не пов'язують ні з одним з рівнів конкурентоспроможності. На існуючі суб'єкти конкурентоспроможності фактори впливають по-різному, в залежності від рівня визначається й сила впливу та їх різноманітність. Загалом фактори ототожнюються з якимось об'єктом, рівнем (наприклад, регіоном) і через це сила впливу їх різна.

Деякі автори [14, 15] поділяють їх на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні), що є досить обґрунтованим. Адже часто зустрічаються фактори, на які можливий вплив, їх, узагальнюючи, називають внутрішніми, але існують фактори, вплив на які, попри намагання, неможливий – їх відносять до зовнішніх. Наприклад, законодавча база в країні – це зовнішній фактор, що значно впливає на ефективність ведення бізнесу, конкуренцію, але вплинути на нього неможливо, лише пристосуватися. Ще існує поділ факторів за рівнями керуваності на мега-, макро-, макрорівень, де розкривається, що саме може впливати на конкурентоспроможність (державна чи підприємство) [13]. Найбільш місткою

є класифікація [9], де автор виділяє декілька класифікаційних ознак: за сферою дії, спеціалізацією, етапами забезпечення, походженням, соціально-економічною природою, інтенсивністю впливу та характером. Підсумовуючи дане дослідження можна зробити висновок, що єдиної думки вчених стосовно класифікації факторів конкурентоспроможності не існує, бо класифікувати їх потрібно в залежності від того, на який об'єкт вони впливають (наприклад, підприємство, галузь, система).

Розглянувши та зрозумівши сутність поняття «фактори конкурентоспроможності» та їх класифікацію, необхідно розібратися чим саме воно відрізняється від поняття «фактор конкурентоспроможності підприємства» і чому часто їх ототожнюють. Перейдемо до результатів досліджень, що вже надбані вченими-економістами.

Так, Павлова В.А. [10] визначає фактори конкурентоспроможності підприємства, як безпосередню причину, наявність якої є необхідною і достатньою умовою зміни одного чи декількох критеріїв конкурентоспроможності. Розглядають ще як діючу силу, обставину, умову, вплив яких може призвести до змін в наявності особливостей, конкурентних переваг підприємства та можливостей їх використання в боротьбі за найбільш вигідні умови виробництва та збуту продукції автори [11, с. 251].

Таблиця 1

Класифікації факторів конкурентоспроможності

Автор	Ознака факторів	Опис факторів
Смольянова О.Л. [13, с. 30-32]	контрольовані державою (мега-рівень)	<ul style="list-style-type: none"> - глобалізація; - вплив ТНК; - міжнародна спеціалізація і розподіл праці; - інформаційна революція та науково-технічний прогрес; - географічне положення; - кліматичні умови;
	контрольовані державою, неконтрольовані підприємством (макрорівень)	<ul style="list-style-type: none"> - недосконалість державного механізму, необхідність створення ефективного інституціонального середовища; - рівень освіти і кваліфікації населення; - рівень розвитку загальної інфраструктури; - рівень розвитку технологій; - демографічна ситуація; - наявність і ступінь впливу природних монополій на економічний розвиток; - особливості геополітичного положення;
	контрольовані підприємством (мікрорівень)	<ul style="list-style-type: none"> - якість продукції; - розповсюдження продукції основних виробників у торговельних точках; - технологія виробництва; - стабільність роботи; - ступінь популярності марки, імідж організації; - рівень цін; - дизайн упаковок; - кількість найменувань; - рівень і гнучкість обслуговування; - швидкість і своєчасність виконання замовлення; - орієнтація на споживача; - фінансовий стан; - управління персоналом, продуктивність праці.

Четиркіна Н.Ю. [9, с. 46]	сфера дії	- макроекономічні; - мікроекономічні;
	спеціалізація	- загальні; - спеціальні;
	етапи забезпечення	- виробничі; - збутові; - сервісні; - ринкові;
	походження	- природні; - штучні;
	соціально-економічна природа	- ресурси; - інфраструктура;
	інтенсивність (сила впливу)	- малозначні; - значні; - дуже значні;
	характер впливу	- сприятливі; - несприятливі.
Піддубна Л.І. [14]	внутрішні (ендогенні)	- від виду ресурсів: технічні, технологічні, інтелектуальні, організаційні, фінансові, товарні, просторові; - від виду діяльності належать: операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова, маркетингова.
	екзогенні (зовнішні)	- міжнародні (загальноекономічні, науково-технологічні, військово-політичні, інституціональні); - національні (економічні, політичні, природно-кліматичні, культурно-історичні, соціальні).
Должанський І.З., Загорна Т.О. [15, с. 32]	внутрішні	- система та методи управління; - рівень відповідності технологій процесу виробництва; - рівень організації процесу виробництва; - система довгострокового планування; - орієнтація на маркетингову концепцію; - інноваційний характер виробництва
	зовнішні	- політичний стан в державі; - економічні зв'язки; - наявність конкурентів; - розміщення виробничих сил; - наявність сировинних ресурсів; - загальний рівень техніки та технологій; - система управління промисловістю; - концентрація виробництва; - законодавча база.

Джерело: розроблено авторами за даними [9, 13, 14, 15]

Автором було проведено глибокий аналіз визначень поняття «конкурентоспроможність підприємства» та запропоновано власне його тлумачення. Конкурентоспроможність підприємства – це реальна та потенційна спроможність підприємства вести активну конкурентну боротьбу, протистояти впливу факторів зовнішнього середовища, виготовляти та збувати конкурентоспроможні товари та/або послуги, здійснюючи ефективну діяльність в умовах ринкових відносин [12].

При поєднанні авторського розуміння категорії «конкурентоспроможність підприємства» та, базуючись на визначенні фактору, можна сформулювати власне бачення категорії «фактори конкурентоспроможності підприємства» як причини, обставини, параметру, що визначають реальну та потенційну спроможність підприємства вести активну конкурентну боротьбу, протистояти впливу зовнішнього середовища, виготовляти та збувати конкуренто-

спроможні товари та/або послуги, здійснюючи ефективну діяльність в умовах ринкових відносин.

Надавши авторське бачення поняття «фактори конкурентоспроможності підприємства», було досліджено їх класифікацію. Попередньо проаналізувавши велику кількість наукової літератури, стало зрозумілим, що класифікація факторів є широкою, неузгодженою та суперечливою.

Тому першочергово необхідно перейти до детального вивчення найбільш поширених класифікаційних ознак факторів конкурентоспроможності на прикладі підприємства (рис. 1).

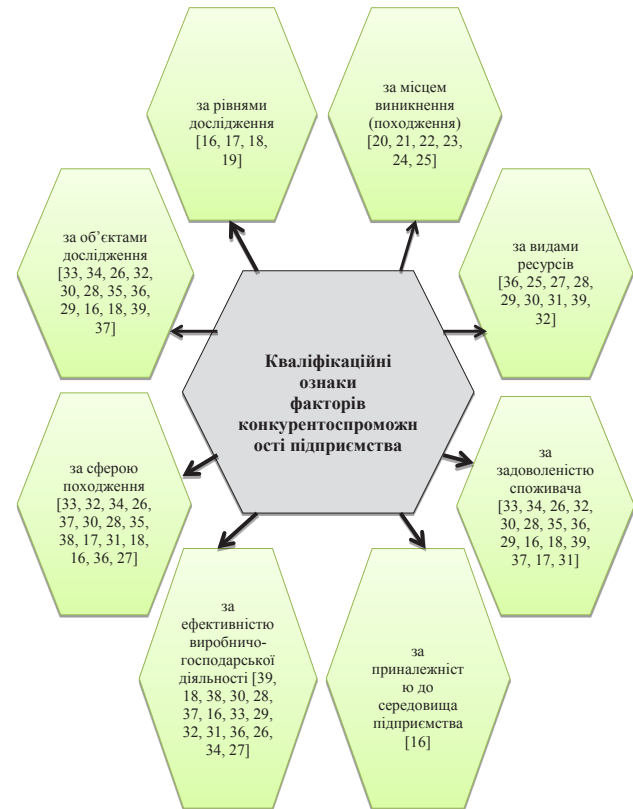

Рис. 1. Класифікаційні ознаки факторів конкурентоспроможності підприємства

Джерело: розроблено авторами за даними [16-39]

Вивчивши та проаналізувавши літературні джерела, що стосуються даного питання, авторами було згруповано класифікаційні ознаки для факторів конкурентоспроможності підприємства, а саме:

- 1) за рівнями дослідження (I-V рівні, макро-, мікро, мезо-, мегарівні);
- 2) за місцем виникнення / походження (зовнішні та внутрішні);
- 3) за видами ресурсів (НІОКР, маркетинг, персонал, транспорт, виробництво);
- 4) за задоволеністю споживача (управління/менеджмент, стратегія, дилерська мережа, якість товару, ціна товару, ноу-хау);
- 5) за приналежністю до середовища підприємства (конкуренція, політика держави, податкове законодавство);
- 6) за ефективністю виробничо-господарської діяльності (виробництво, організація, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, соціально-психологічні, інфраструктура, диверсифікація бізнесу, зовнішня політика);
- 7) за сферою походження (науково-технічні, організаційно-економічні, соціальні, екологічні, політичні);

8) за об'єктами дослідження (техніко-технологічні, фінанси, характеристика продукції, імідж, інновації, витрати, обслуговування клієнтів).

Висновки та пропозиції. Розглянуто визначення понять «фактор», «фактор конкурентоспроможності» та «фактор конкурентоспроможності підприємства», авторами було запропоновано власне визначення останнього, де під факторами конкурентоспроможності підприємства будемо розуміти причини, обставини, параметри, що визначають реальну та потенційну спроможність підприємства вести активну конкурентну боротьбу, протистояти впливу зовнішнього середовища, виготовляти та збувати конку-

рентоспроможні товари та/або послуги, здійснюючи ефективну діяльність в умовах ринкових відносин. Було досліджено класифікацію факторів конкурентоспроможності. На основі чого зроблено висновок, що їх розділяти необхідно в залежності від того, на який об'єкт вони впливають (наприклад, підприємство, галузь, система). Визначено основні класифікаційні ознаки факторів конкурентоспроможності підприємства, за якими доцільно здійснювати їх класифікацію. В подальших дослідженнях авторами буде розглянуто фактори, що впливають на конкурентоспроможність будівельних підприємств з урахуванням специфіки галузі.

Список літератури:

1. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – Н.: Книжный мир, 2003. – 895 с.
2. Ожегов С.М. Словарь русского языка. Около 57000 слов / С.М. Ожегов; под ред. чл. корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – 20-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1988. – 750 с.
3. Івченко А.О. Тлумачний словник української мови (13 вид.) / А.О. Івченко. – Харків: Фоліо, 2008. – 540 с.
4. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азриляна, 5-е изд. доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 2002. – 1280 с.
5. Экономика предприятия: [Учебник] / под ред. В.И. Осипова – Одесса: Маяк, 2005. – 720 с.
6. Райзберг Б.А. Управление экономикой / Б.А. Райзберг, Р.А. Фатхутдинов: учебник. – М.: Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1999. – 784 с.
7. Мионов М.Г. Ваша конкурентоспособность / М.Г. Мионов. – М.: Альфа-Пресс, 2004. – 160 с.
8. Бондаренко С. Про механізм формування конкурентоспроможності продукції промислового підприємства / С. Бондаренко, В. Бокій // Економіка підприємств. – 2001 – № 9 – С. 58–59.
9. Четыркина Н.Ю. Управление конкурентоспособностью организаций сферы услуг: Учебное пособие / Н.Ю. Четыркина. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2009. – 128 с.
10. Павлова В.А. Фактори, що формують конкурентоспроможність / В.А. Павлова // Європейський вибір України: проблеми теорії та практики реалізації: Матеріали міжн. наук.-практ. конф. – Д.: Вид-во ДУЕП. – 2003. – С. 76–78.
11. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрямки підвищення: [монографія / за заг. ред. О.Г. Янкової]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
12. Головка-Марченко І.С. Сучасні підходи до розуміння сутності поняття «конкурентоспроможність підприємства» / І.С. Головка-Марченко. Вісник економіки транспорту та промисловості. Випуск 43. – Х.: УкрДАЗТ, 2013. – С. 67–73.
13. Смольянова Е.Л. Гармонизация промышленной и торговой политики предприятий на основе развития инновационной деятельности [Текст]: автореф. дис. д-ра экон. наук: 08.00.05 / Е.Л. Смольянова. – Воронеж, 2009. – 44 с.
14. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія. – Х.: ВД «ИНЖЕК», 2007. – 368 с.
15. Должанский И.З. Конкурентоспроможність підприємства: Навч. посібник / И.З. Должанский, Т.О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
16. Джаферова С.Э. Проблемы повышения конкурентоспособности строительных организаций / С.Э. Джаферова // Коммунальное хозяйство городов. – 2006. – № 71. – С. 115–120.
17. Коно Т. Стратегия и структура японских предприятий: пер. с англ. / Т. Коно. – М.: Прогресс, 1987. – 384 с.
18. Адамик В.В., Вербицька Г.Л. Оцінка конкурентоспроможності підприємства // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2008. – № 1. – С. 69–78.
19. Радулов Д.Д. Органи власти – фактор конкурентоспособности предприятия (на примере Одесской области) [Текст] / Д.Д. Радулов // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія: Економічні науки, 2013. – Т. 16, № 1-2. – С. 86–93.
20. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась, Т.В. Омеляненко, А.В. Вакулєнко. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.
21. Грицишин Н.А. Оцінка конкурентоспроможності підприємства // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Вип. 33. – 2004. – С. 431–436.
22. Тенденции развития экономики и формирование современной системы управления внешнеэкономическими связями: региональный аспект: Монография / под общей ред. д.э.н., проф. В.И. Крамаренко. – Симферополь: Культура народов Причерноморья, 2007. – 263 с.
23. Сысоева Е.А. Факторы конкурентоспособности предприятия: подходы и составляющие / Е.А. Сысоева // Экономические науки. Экономика и управление № 12(73), 2010. – С. 283–287.
24. Николаев А.Ю. Механизм управления конкурентоспособностью предприятия как основа его экономического развития: дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / А.Ю. Николаев. – М., 2003. – 170 с.
25. Конкурентная диагностика фирмы: концепция, содержание, методы: Монография / Шевченко Л.С., Торкатюк В.И., Кизим Н.А., Шутенко А.Л. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2008. – 240 с.
26. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд: [пер. с англ. под ред. Л.Г. Зайцева, М.И. Соколовой]. – М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 1998. – 576 с.
27. Зилькарнаев И.У., Ильясова Л.Р. Метод расчета интегральной конкурентоспособности промышленных, торговых и финансовых предприятий // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 4(24). – С. 12–23.
28. Лифиц Н.М. Теория и практика оценки конкурентоспособности товаров и услуг / Н.М. Лифиц – М.: Юрайт. – М., 2001. – 224 с.
29. Олливьє А. Международный маркетинг / А. Олливьє, А. Дайан, Р. Урсе // Академия рынка: Маркетинг / пер. с фр. А. Дайан, Ф. Бруккерель и др. – М.: Экономика, 1993. – 560 с.
30. Мазилкина Е.И. Управление конкурентоспособностью / Е.И. Мазилкина, Г.Г. Паничкина. – М.: Омега-Л, 2009. – 328 с.
31. Белоусов В.Л. Анализ конкурентоспособности фирмы / В.Л. Белоусов // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 5. – С. 63–71.

32. Голубков Е.П. Основы маркетинга: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство «Финпресс», 2003. – 688 с.
33. Шевченко Л.С. Конкурентное управление: Уч. пособие / Л.С. Шевченко. – Харьков: Эспада, 2004. – 520 с.
34. Криворотов В.В. Принципы и факторы построения системы показателей конкурентоспособности предприятия / В.В. Криворотов // Журнал «Проблемы современной экономики» – 2004. – № 1-2(9-10). <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=402>
35. Кісь, С.Я. Якість діяльності – головна умова забезпечення конкурентоспроможності підприємств [Текст] / С.Я. Кісь, Г.Р. Кісь, М.М. Мельницький // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С.І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 3. – С. 35-44. – ISSN 1993-0259.
36. Портер М. Конкуренція: [пер. з англ.]. – Издат. дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
37. Брулев Е.С. Управление конкурентоспособностью предприятий: автореферат / Е.С. Брулев. – Екатеринбург: УГЭУ – 2006. – 26 с.
38. Красностанова Н.Е. Стратегічний аналіз і оцінка конкурентоспроможності промислового виробництва / Н.Е. Красностанова, П.С. Маковеев // Фінансова консультація. – 2001. – № 21-22. – С. 55-59.
39. Соколова Л.В. Адаптация предприятий к условиям рынка / Л.В. Соколова – Харьков: ФОРТ, 1996. – 246 с.

Смачило В.В., Головка-Марченко И.С.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

КЛАССИФИКАЦИЯ ФАКТОРОВ ВЛИЯНИЯ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследовано понятие «фактор», «фактор конкурентоспособности» и «фактор конкурентоспособности предприятия» и раскрыто авторское видение последнего. Проведено исследование классификации факторов конкурентоспособности и выяснилось, что их нужно рассматривать в зависимости от объекта исследования. Были проанализированы и усовершенствованы классификационные признаки факторов конкурентоспособности предприятия.

Ключевые слова: факторы, факторы конкурентоспособности, факторы конкурентоспособности предприятия, классификация, признаки.

Smachylo V.V., Golovko-Marchenko I.S.

Kharkov National University of Construction and Architecture

CLASSIFICATION FACTORS OF INFLUENCE ON ENTERPRISE COMPETITIVENESS

Summary

Explore the concept of «factor», «competitive factor» and «factor of enterprise competitiveness» and reveals the author's vision of the latter. The study of the classification of factors of competitiveness and it turned out that they should be treated according to the subject of the study. Were analyzed and improved classification attributes factors of competitiveness of the enterprise.

Keywords: factors, competitive factors, factors of competitiveness of the enterprise, classification, characteristics.